Број 89 У Новом Саду, у петак 20 априла 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двакута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од ст на врст сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 3.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Гледајте их! Ту су!

Кад је др. Полит натоварио троја кола неистине у „Браник у“, па га ту упознаше, он је „пробао“ да види како ће му тај занат ићи у Будимпешти. Уобразио је, да би понајпре спасао патријарха Георгија, ако патријархову ствар буду решавали само у Бечу. И он је написао у „Пестер Лојду“ чланак, да патријархов положај спада у круг нарочитих краљевих права и да је то мишљење угарског министра-председника Векерла.

Јаша Томић је устао против тога чланка у другом једном будимпештанском листу „Мађарорсагу“. Он је доказивао, да је прошло време неком „нарочитом краљевом праву“. То би било право, које се врши на апсолутистички начин. Краљ решава не сам, него на предлог владе, која је одговорна. Јаша Томић је одмах знао, да они смушени и назадни назори иду из главе др. Полита, и да је он само злоупотребио фирму министра председника, да обмане свет. То је и рекао у свом чланку и обистинило се.

Полузваничан угарски биро, овлаштен је са меродавне стране да побије којекакве неистините вреке, које подмећу министар председнику. Па изјављује и то, да ће он проучити решења српског нар. црквеног сабора, па ће поднети свој предлог разуме се краљу. Из овога се види, да угарски министар председник не мисли да ствар патријарха спада у нека особита краљева права.

Дакле у Будимпешти ухватише дра Полита у лажи и то чим је — зинуо.

Но да манемо то, ухватили дра Полита једаред више или мање у неистини, то не мења ствар.

Нас много више занима шта вели иначе полузванични угарски биро Он вели, да ће министар председник кад изнесе пред краља закључак српског народног црквеног сабора, имати на уму српску народну црквену самоуправу и одредбе српске православне цркве. То нам може бити мило, јер се одредбе наше автономије не сударају са одредбама српске православне цркве.

Што се тиче патријарховог питања, о том полузванични извештај утврђује ово: Ако је министар-председник и говорио с појединим личностима о патријарховој ствари, то је учинио с тога, што жели да се та ствар тако реши, како би у крилу српске цркве наступио постојан и трајан мир

Ако се с тога гледишта буду решавале наше автономне ствари, ми можемо бити задовољни. Цео народ ће се сложити и помирити с оним станањем, које је праведно и чува образ цркве, а не појединог човека.

Жалосно је што се неки жалосни Срби мешају у ту ствар, на такав начин, који не доликује ни користи српског народа, ни образу српског народа

Др Полит да би одбранио патријарха Георгија прича о њему по „Пестер Лојду“ како је он био увек уз владину странку. И како је то први српски патријарх који зна мађарски.

„Србобран“ опет пише: — Ако суд повољно реши по патријарха Георгија, онда не мораћи, али ако неповољно реши по патријарха, и онда не мораћи.

Како мора да мисле мађарски политичари, кад виде и оваке жалосне Србе — Зар су слепи а да не осете, како је ту већа љубав према патријарху, но према автономији и народу.

Можемо с поносом рећи, да једино српска народна радикална странка говори мушки, отворено, а не пузавачки Она тражи да патријарашка престо буде чист и светао. И тражи да се изведу закључци српског народног црквеног сабора, од којих би народ имао силне користи.

Кад је у сабору била реч о манастирској уредби, онда су самосталци говорили, да то неће бити потврђено, неће пристати влада. Сад има изгледа, да ће бити потврђено. Па шта раде. Јесу ли зуба помолили у свом „Србобрану“ да се то потврди. Не, јер то не иде у корист патријарху и онима, који хоће да поједу манастире. А они само оно раде, што је у корист патријарху.

А шта да речемо за „Браник“. Др Полит је чак у „П Лојду“ исмејао како су на брзу руку донети закључци сабора и подругљиво додао: И радикали се још надају да ће ти закључци бити потврђени

Важни су ово дани, треба добро народ да пази: шта ко ради Нека гледа дела. Јер тијадници опрњују и грде друге, без узрока, само да скрену пажњу са себе. Но долијали су. Да је патријарх Георгије могао онако да се извуче, он би их оставио да га иза бусије браде, овако је тражио од њих да ступе отворено напред у његову одбрану

Они су изашли и — гледајте их, па не забор вите то

Повећање војске.

У Бечу непрестано сневају о повећању војске. Војни министар је, како се поговара саопштио угарској влади да он више не може и не сме чекати на повећање броја војника. Његова је жеља да се 1908 г. повећа број регрута, јер су безусловно потребни за нове топове. На ту поруку из Беча одговорили су мађарски политичари, да они неће пристати на повећање војске, ако не добију уступке, на том пољу. Они веле прошла су времена, кад се давало новаца и војника колико год је Беч хтео, а да се зато не добију уступци. Разуме се, да се ова порука није допала Бечу. Да би Мађари осетили куд она шиба, изишла је у „Фосише Цајтунгу“ порука Мађарима. Тај је лист увек био у служби бечке камариле. — Та порука гласи:

„Сасвим је немогуће, да се у развитку монархијске војске одржи досадашњи застој. Сваког искреног пријатеља домовине и тројног савеза мора да узнемире ове чињенице: опао је број војника, компаније броје једва 65—80 људи, нови топови споро се набављају, набављени топови леже нетакнути у арсеналу, јер нема војника за њих, поред тога талијанска је флота трипута већа од аустро угарске. (Што се Беч плаши Италије, кад је и она у тројном савезу? Ур) Сад се расправља о новом војном закону, у ком ће бити установљена двогодишња служба. Но то ће се увести само у том случају, ако се повећа број војника, иначе би јако била војска смањена. Кад се пак повећа број регрута, требаће више официра и подофицира, који ће регруте обучавати, а требаће и нови пукови (регименте) Откуд ће се узети новац за ове нове издатке, кад Угарске неће да даде ни војнике за нове топове. — Самостална банка и слично без сумње су врло важне ствари, које ће се кад тад заглибити, у место њих ће се пак појавити државна криза ако цара и краља, Фрању Јосифа саветници не наговоре, да са парламентима у Бечу и Будимпешти озбиљну реч поведе у ствари војске. Угарска ће, како веле, све изгласати, но да се за раздвојење војске учини корак напред. Могу ли на то пристати владар и његови саветници? Пре или после мора наступити каква европска криза, те ако хоћемо да избегнемо рат, ваља да будемо спремни. Дотле се додуше може животарити са парламентарним министрима, страначким вечерама, говорима и празним поравнањем, али то нису оружја, којима се може на граници зауставити непријатељ.“

Као што се види, бечки лист цвили и прети Уповорује Мађаре, да учине дужност према монархији, али и краљу увијено поручује, да озбиљније проговори угарској влади, па по потреби и да апсолутизам уведу јер се „непријатељ не може зауставити па граници парламентарним министрима страначким вечерама и т. д. Одмах после ове поруке говорио је у сабору посланик Холо и уз бурно одобравање Кошутове странке рекао да Угарска нове жртве за војску неће принети, ако не буде уступака. Да би се пак спречило расипање на војне послове, тражио је Холо, да се укину делегације па сабор да од сада самостално решава. Други веле опет, да Беч не сме покретати војна питања. Тек нови сабор биће дужан да ова питања коначно реши. Прво нов изборни закон, па онда тек војна питања могу доћи на дневни ред. Но опште је мишљење, да ће Беч на јесен покушати да спроведе повећање војске. Хоће ли бити успеха то је већ друго питање.

=

Повлава у Купинову.

Купиново, 17 априла 1907.

У броју 95. »Народних Новина« од 25. априла 1907. обнародовано је, да је вода поплавила југо-западни део места Купинова и да се становништво морало у само село са својим покретним иметком склонити. Даље се тврди, да су власти све мере предузеле, како би се овдашње становништво заштитило од несреће.

Писац тога извештаја послужио се делом истином, а делом, и то у великој мери неистином. Додуше Купиново је заиста река Сава поплавила и у купинском куту, где већим делом станује сиромашни народ, вода је порушила куће и тај сиромашни народ морао је уз највећи напор и грдну штету са својом сиротињом у село утећи. Пригодом те несреће од воде и спасавања нису власти никакове мере предузимале, зато се чудим, како је то писац у »Народне Новине« уврстити могао. Како власти предузимају мере, да наведем само један случај.

Дана 21. марта о. г. сакупило се више купиновачких становника, и то све сиромашнијег народа — док од имућнијах људи није ни један дошао — да затворе један јендек, канал, да заштите неколико хиљада јутара пашњака и оранице, од поплаве. Тај дан изашао је наноље и опћински начелник Димитрије Миловановић, али на жалост не да радницима упуства даде и да их у том напорном раду храбри, већ је он забављао се са неким овдашњим имућнијим грађанима и с њима је отишао у гостијону на превозној скели код свога љубљеног гостионичара Јоце Јапала, којег већ две године на штету ове опћине тамо држи. Тамо се наш начелник уз лепу рибу и добро вино у топлој соби до саме ноћи угодно забављао, а што се народ и марва дави у води, то нашег начелника Димитрију ни бриге није. Овакових случајава могао бих вазда навести. Наш »мили и вредни« старина начелник ништа друго и не ради, већ само се забавља по биртијама, пак то чине и други опћински нам чиновници. Краљевској котарској области познат је немар и неморал тих чиновника, јер је овдашње заступство и становништво већ више се пута жалило котарској области, али — узаман.

Имамо за начелника човека, који ништа не разуме и није свестан свога позива, па је морао препустити сву управу бележнику Ђури Јармацком да он суди и расуђује, а бележник овај бедни и невољни народ дере, глоби по милој му вољи.

Бележник је својим насиљем и самовољом толико већ загрдио, те нека не буде чудно никоме а најмање власти, ако устражимо пасоше за иноземство, као што је већ неколико се нумера у Бугарску и отселило.

Нека промисле о овоме надлежни и заинтересовани. Ми у Купинову не осетисмо још, да је наступело ново доба, да је нестало куеновштине. Она царује још увек код нас.

В Љ.

Чивутска народносна странка.

Познати румунски посланик Александар Вајда-Војевод бавио се пре кратког времена у Бечу. Ту је рекао једном чивутском новинару, да би Чивути требали да у Угарској оснују чивутску народносну странку. Ако то Чивути не учине, онда ће их сасвим помађарити. Мађарима су Чивути само материјал за помађаривање, али у души је сваки Мађар антисемита. Мађари немају веће жеље, него да Чивутима одузму свако чивутско обележје, па и саму веру, да би могли тако постати прави Мађари. Чивути се могу одбранити само оснивањем чивутске народносне странке, која би ступила у савез народносних странака. Благо Вајди-Војводи, кад верује, да би и Чивути могли основати народносну странку!

Енглеска и њене насеобине.

Има томе већ месец дана откад се у Лондону баве министри председници енглеских насеобина из Америке, Африке и Аустралије. Они су се договарали са енглеском владом о одбрани колонија у случају нападаја непријатељског. Израђена је основа за уређење колонијалне војске — Колонијални министри председници били су у Лондону најљубазније примљени и угошћени. Наглашавано је, да Енглеска чува слободу својих колонија. Нарочито је пак лепо и одушевљено дочекан транзвалски министар-председник бивши бурски генерал Бота. Откако је Енглеска заузела Транзвал, ово је први пут, да се транзвалски министар председник бави у Лондону. Бурског јунака Боту, који је Енглеској толике ране задао, дочекали су у Лондону најодушевљеније У свакој прилици указано му је највеће поштовање. Недавно је била вечера у почаст колонијалним министрима. Ту је била заступљена влада и све енглеске странке. Пало је много значајних здравица. Најодушевљеви је примљена је здравица генерала Боте енглеском слободоумљу и парламенту.

Кнез Фердинанд заслужнији од цара Бориса

У Бугарској се спремају да свечано прославе 15. маја п. н. хиљадугодишњицу смрти бугарског цара Бориса. Приређивачки одбор ради у велико, да та прослава испадне што свечаније. Софијски „Дневник“ јавља међутим, да је између тог приређивачког одбора и бугарске владе дошло до неспоразума па и судара. Бугарска влада тражи наиме да се прослава хиљадугодишњице смрти цара Бориса споји са двадесетогодишњом прославом владавине бугарског кнеза Фердинанда, а ова ће се навршити 13. септембра п. н. о. г. Приређивачки одбор за прославу хиљадугодишњице дана смрти цара Бориса није никако хтео да пристане на овај захтев бугарске владе. Међу разлозима навео је и тај, да дан смрти цара Бориса пада 15. маја, а не септембра. То је бугарску владу, односно кнеза Фердинанда врло озлоједило, и бугарска је влада поручила реченом приређивачком одбору, да се за прославу 15. маја не сме позивати никакво чиновништво, ни они који су под платама било државним било општинским. Тима ће уједно забранити влада свако учествовање у тој прослави. Овај поступак бугарске владе изазвао је у целој Бугарској велико огорчење Јасно се види, шта се хоће. Влада бугарска зна добро, колики углед и колико поштовање ужива кнез Фердинанд у Бугарској, па је с тога и хтела, да намишљену прославу двадесетогодишњице његове владавине споји са популарном прославом хиљадугодишњицом смрти цара Бориса. Тада би наравно прослава двадесетогодишње владавине кнежеве испала врло сјајно и свечано, и цео сјај те прославе приписао би се у рабош омиљености и поштовању бугарског народа према кнезу Фердинанду. Али кад то није пошло за руком, онда чиновништво неће смети учествовати у првој прослави, а по себи се разуме, да ће верни плаћеници добити налог, да још одвраћају од те прославе да не би она сувише сјајно испала и помрчала прославу кнежеве владавине. Да ова што свечаније испадне, о томе ће се већ постарати чиновништво, полиција и државне и општинске благајне, јер владавина кнеза Фердинанда мора се што свечаније прославити. Прослава цара Бориса мора бити мршавија од прославе кнеза Фердинанда. Тако хоће кнез Фердинанд, а у млађега поговора нема и не сме бити. Да ли је ово мудро и због већ и онако велике огорчености против кнеза Фердинанда, целисходно, шта мари то, кнезу Фердинанду прохтело се и то, да се владавина његова велелепно прослави, па ма по коју цену, као оно што и Змајев Топал-паша рече слепом гуслару, да се он, Топал-паша, славити мора.

Стромболи ради.

Из Месине јављају, да на острву Стромболију вулкан истога имена непрестано ради. Виногради, који леже близу вулкана, потпуно су уништени. Страхују, да је било и људских жртава. Подробних извештаја још нема. Из Месине отишли су полицајни чиновници и мерници на острво, да отпочну рад на спасавању, Вулкан је сав обвијен густим облацима пуним дима Становништво калабријских општина је у великом страху. Од неколико дана је тамо несносна жега. По новијим брзојавима, званичници што се вратили са Стромболија, тврде да је вулкан почео уз ужасну тутњаву радити у суботу 14. (27.) априла око 10 сати пре подне, што је јако застрашило становништво. Пет минута је затим падала киша усијана пепела, која је запалила винограде, што су у близини вулкановој. Та паклена киша уништила је усеве, неколико кућа и две цркве. Два детета су лако рањена.

Један опасан штрајк за пушаче

Са острва Хаване јављају, да су раденици дуванског труста у ступили штрајк. Њих има 12 хиљада. Но што је још горе, њима су се придружили и сви остали радници у творницама дувана, тако да страјкују сви дувански радници. На Хавани број њихов износи преко двадесет хиљада. Тиме је престао сваки рад са дуваном и ако дуже устраје овај страјк, онда ће нестати не само хаване цигаре већ и друге. Дуванџије који пуше те цигаре и хавански дуван врло су се забринули. Непушачи пак моле Бога, да тај штрајк на Хавани не престане а уједно да се протегне на све дуванске раднике.

Несрећан случај.

Јуче пре подне, када је пијаца најживља поплашио се коњ овдашњих трговаца Вајнера и Клаубера, те је преко целе пијаце, од магистрата до владичина двора, јурио заједно с колима кроз свет тротоаром. Коњ је најзад изгрував и са излупаним колима пао у близини епископског двора. Поплашен свет бегао је испред побеснела кљусета, али старица мати овдашњег поштанског чиновника Гавре Ђирића није могла за времена да се склони, те је коњ прегазио је. Тешко оглављену однели су одмах кући и довикали лечнике, али ни ови нису могли помоћи. По подне у 1 сат је издахнула Полиција води истрагу, да испостави, кога терети кривица за ову несрећу.

Разложна и корисна народна веровања.

Не иде бос с пролећа. У Србији има крајева, где сељаци с рана пролећа неће да иду боси, да их не би „ћукавац преварио,“ т. ј. да му не чују боси гласа, јер се онда боје неке несреће. — То народно веровање, истина, нема правога оправдања, али има свој дубљи значај у томе, што народ брани од навике, која би му могла штетна бити. Да није тог веровања сељаци би одмах с пролећа — кад је највише прилике да се с ногу може овепсти — ишли боси, па би и јамачно и јаче оболевали. Овако их та празновера чува.

*

Смет иза врата. Готово широм целога Српства постоји веровање, „да се не ваља остављати кутњи смет иза врата да преноћи, јер се на њега купе вештице“. На жалост, то се веровање нагло губи. Има већ и сељачких кућа, у којима ћеш затећи ђубрета не само од јуче или прекјуче, него и од неколико недеља и месеци. Оно у ствари није истина, да се на то ђубре вештице скупљају и чељад — нарочито малу децу — по кући даве и крв им сисају, али је цела истина, да се на те сметове иза врата скупља свакојаки живи гад и смрад. И то је несумњено доказано, да се у нечистоћи и ђубрету залегу свакојаке клице, па по гдекада и клице заразних болести. А зар то није горе, него да се скупе и саме вештице?... Те клице даве кућну чељад и сисају им крв, а не вештице.

Брзојави „Застави“.

Стигли 19. априла.

Поплава у Будимпешти.

Будимпешта. Дунав је поплавио добар део трећег среза. Двема улицама прети опасност највише. Саобраћај се обавља на чамцима. Укућани су иселени. Стотина радника, који су узети да раде, ставили су претеране захтеве и ступили су у штрајк. Сад раде пионири.

Ударила га капља.

Будимпешта. Члана горњега дома Јована Лудвига ударила је капља и остао је на месту мртав баш кад је хтео да се укрца у једну лађу.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 1. маја 1906. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 14 кр. 15 п. до 14 кр. 45 п.
Раж средње каквоће 14 кр. — п. до 14 кр. 10 п.
Јечам за храну 13 кр. 70 пот. до 14 кр. 20 пот.
Јечам за кување пива — кр. — п, до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 16 кр. — п. до 16 кр. 20 п.
Зоб средње каквоће 15 кр. 70 п. до 15 кр 95 п.
Кукуруз домаћи 11 кр 55 пот. до 11 кр. 75 п.

Термини.

Жито за мај 1907. 17 кр. 54 п. до 17 кр 56 п.
Жито за октобар 18 кр. 28 п. до 18 кр. 30 п
Раж за октобар 1907. 15 кр. 26 п. до 15 кр. 28 п.
Кукуруз за мај 1907. г. 11 кр. 52 п. 11 кр. 54 п.
Кукуруз за јули 11 кр. 56 п. до 11 кр. 58 п.
Репица за август 28 кр. 70 пот до 28 кр. 90 пот.

Све од 100 кила

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад,
I. 498 Дунавска улица бр. 36.

● ДВА ДОБРА ●
ОПАНЧАРСКА ПОМОЋНИКА
могу добити место одмах. Плата 18 новч. по пару. Обратити се ваља на
Милана Еветовића
fertő utcza 8. (rokusi temető)
I. 466 6—10 SZEGED

Воденица на продају.
Долепотписани имам четиригодишњу воденицу са свим у добром стању са два камена и два јака серсама и још сав остали серсам што једној воденици припада из слободне руке продајем по умереној цени. Ближа извешћа даје
Новак Бајић
Турска Кањижа (Банат.)
I. 476 2—2

КО ХОЋЕ ЈЕФТИНЕ РАКИЈЕ БЕЗ КАЗАНА,
нека купи код **Радована Поповића** трговца из Ujvidéka књигу, из које се може научити како се праве све ракије и манипулирати вином; *цена је 6 круна.* Тако исто продајем за прављење ракије потребни материјал са прашком заједно *цена је за 100 литара 8 круна.* I. 260 17—20

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду